

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

УДК 81'37

П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (18 листопада 2022 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2022. 122 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 7th International Scientific and Practical Internet Conference (November 18, 2022). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2022. 122 p.

У збірнику матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної та культурної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive and Cultural Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол.

наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Константинова О.В., канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол.

наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Станіславчук Н.І., викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 10 від 27.10.2022 р.)

©Автори публікацій, 2022

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.	СТИМУЛИ Й ЧИННИКИ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ СЛОВОТВІРНИХ ФЕМІНАТИВІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	6
КАПРАНОВ Я.В.	СТАТИСТИЧНЕ ВИМІРЮВАННЯ СИНОНІМІВ Й АНТОНІМІВ У БРИТАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ КОРПУСІ	9
СІРАНЧУК Н.М.	ПЕДАГОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА КОМУНІКАТИВНІЙ ОСНОВІ	12
ПАВЛОВА О.І.	СОЦІОЛОГІЯ У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	15
БІСОВЕЦЬКА Л.А., СУРЖУК Т.Б.	ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	21

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ

DEMENCHUK O.	PRINCIPAL APPROACHES TO LEXICAL SEMANTIC DERIVATION STRATEGIES	25
DEMENCHUK D.	KONCEPT CZASU WOLNEGO W UJĘCIU SOCJOLINGWISTYCZNYM	27
ТРИФОНЮК Л.Ю.	МЕНТАЛЬНЕ ПОЛЕ ПРЕДИКАТА <i>THINK</i>	30

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

МІЗІН К.І.	ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	37
АЛАДЬКО Д.О., АЛАДЬКО О.Д.	ГЕНДЕРНА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ У ФРАЗЕОЛОГІЇ	41
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У ПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ НА МАТЕРІАЛІ РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВ	44
КІНАЩУК А.В.	ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)	47

ФЕДОРОВ І.Б.	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>АРТЕФАКТНИЙ ПРОСТІР ЛЮДИНИ</i> У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	50
ХОМУТОВСЬКА І.С.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З НАЗВАМИ ТВАРИН В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	52

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

ЛЕМІШ Н.Є.	СИНКРЕТИЧНІСТЬ ЛЕКСИЧНОГО І ГРАМАТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СПОЛУЧНИКА 'AND'	55
ОРЕЛ І.І.	ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ У КОНОТАТИВНІЙ СТРУКТУРІ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	58
ТАРАСЮК Н.Ю.	КАТЕГОРІЯ АКТИВНОСТІ/ПАСИВНОСТІ ЯК ВИЯВ ДЕРИВАЦІЙНОЇ ТА СЛОВОТВІРНОЇ ФУНКЦІЇ МОРФЕМ	61
ГЕДЗЕРУК О.В.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ СОМАТИЧНОЮ ЛЕКСИКОЮ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	64
ІЛЬЧУК Л.С.	СТЕРЕОТИПНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО НЕГАТИВНІ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЖІНКИ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ТА УКРАЇНСЬКОМОВНОГО СУСПІЛЬСТВА	67

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

КОНДРАТЮК Н.В.	ЕПОНІМИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	70
ВАКУЛІЧ А.І.	РОЛЬ І МІСЦЕ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	75
СЕРГІЙЧУК Н.Ю.	ОСНОВНІ СПОСОБИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	78
СИВОРИГ Н.В.	РОЛЬ І МІСЦЕ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	81

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

ШУЛЬЖУК Н.В.	ВЗАЄМОДІЯ ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНОЇ, СЕМАНТИЧНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАЛОГІЧНОЇ РЕПЛІКИ	85
ЗАЛУЖНА О.О., РОЛЛЕР А.Ю.	ДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ІДІОСТИЛЬ ТА ІДІОЛЕКТ	91
КАЛІНІЧЕНКО М.М.	ДИКУНСЬКІ СЕНСАЦІЇ ДЖОНА НІЛА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОРІЧЧЯ	94
КОНСТАНТИНОВА О.В.	ЛЕКСИЧНІ Й СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ В ТЕКСТАХ НОВИН CNN ПРО УКРАЇНУ	98

VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»

ЧЕБЕРЯК А.М.	СОЦІАЛЬНА, КОМУНІКАТИВНА, МОВЛЕННЄВА РОЛІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ	100
ЮРКОВСЬКА М.М.	ДО ПИТАННЯ ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ КОМІЧНОГО НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ В НЕГОМОГЕННИХ ТЕКСТАХ	104
ЖАЛКО Д.Д.	СЕМАНТИКА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ МАРКЕРІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ	107
ЧЕРНЯК К.О.	ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИСКУРС»	109

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

КУЧМА Т.В.	ДЕФОРМАЦІЯ АНТРОПОНІМІВ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	112
МОКРА Т.А.	ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНОСТІ В КОНТЕКСТІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	116
КОЛОМІЄЦЬ Н.М.	ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ МАТЕРІАЛАХ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	119

зіштовхнуті льодом), *industrial complex analysis* (аналіз промислового комплексу), *land locked state* (державна, що не має доступу до моря), *saturated zone overland flow* (зона насиченого поверхневого потоку).

Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що найпродуктивнішим способом термінотворення в англійській географічній термінології є спосіб утворення стійких словосполучень.

Список використаних джерел:

- Павлова, О.І. (2011). *Основи термінознавства*. Рівне: Волинські обереги.
Селіванова, О.О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*.
Полтава: Довкілля-К.

УДК 811.111'373

Сиворіг Н.В., студентка
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

РОЛЬ І МІСЦЕ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Запозичення в різних мовах по-різному впливають на збагачення їхнього словникового складу. У деяких мовах вони не справили такого впливу, котрий міг би істотно позначитися на словниковому складі мови. В інших мовах запозичення у різні історичні епохи мали настільки значний вплив на словниковий склад мов, що навіть службові слова, як, наприклад, займенники, прийменники, запозичені з інших мов, витискали споконвічні службові слова.

Актуальність дослідження полягає у зростаючому інтересі науковців до досліджень особливостей запозичених слів і фраз в сучасній англійській мові.

Мета статті полягає у комплексному описі германізмів у корпусі сучасної англійської мови у лінгво-теоретичному аспекті.

Досягнення мети передбачає вирішення кількох завдань:

- 1) розкрити зміст поняття «запозичення» з погляду сучасної лінгвістики;
- 2) виявити основні причини запозичення англійською мовою;
- 3) виявити основні етапи запозичення німецьких слів англійською мовою;
- 4) скласти функціонально-семантичну класифікацію німецьких запозичень у сучасній англійській мові.

Запозичення – слово, взяте з мови-донора і перетворене у своїй фонетичній формі, вимові, парадигмі та значенні, спираючись на норми мови-реципієнта. Запозичення з різних мов зазвичай називають так: англіцизми, латинізми, германізми тощо.

Англійська мова належить до західної підгрупи германської групи мов, а тому, слова, що є старим фондом англійської мови, знаходять часто етимологічні паралелі з іншими германськими мовами. Особливо багато подібних паралелей споконвічним англійським словам є у мовах західно-германської підгрупи, зокрема в німецькій: англ. *day*, нім. *Tag* (день); англ. *night*, нім. *Nacht* (ніч); англ. *book*, нім. *Buch* (книга) (Ахманова, 1965, с. 245).

У лінгвістичній науці існує безліч різноманітних тлумачень основних понять, а також процесів запозичення одиниць лексики. Так, О. С. Ахманова розглядає запозичення як процес, у ході якого лексична система однієї мови впливає на аналогічну систему іншої (Ахманова, 1965, с. 245). Л. П. Крисін характеризує запозичення як природний результат мовних контактів та розуміє його як переміщення лексичних одиниць мови (Крысин, 2012, с. 376).

Взаємодія німецької та англійської культур, що має великий вплив на процес запозичення німецькомовної лексики англійською мовою, поділяється на кілька історичних етапів.

Імовірно, першим запозиченням з німецької мови є слово *kaiser* – «штандарт», етап запозичення якого датується 13 століттям. Згідно з загальнонауковою думкою істориків, німецькі запозичення стали з'являтися в англійській мові в 15 столітті. Зміни, що відбувалися Німеччині 15-16 століттях, були здавалося б непомітні, але згодом виявилися значними. Було запозичено такі лексеми: а) найменування грошових валют: *heller*; б) слова, що позначають особливості державного устрою: *junker* – «світський юнак»; в) назви рослин: *crowberry* – «водяник».

На європейській політичній арені 16-17 століть Німеччина займає становище сильної держави. Зміцненню позицій цієї держави сприяло більш ранній розвиток торгівлі. У 16 столітті торгівля та військова справа були головними напрямками ведення політики у Німеччині. Саме тому німецькі слова, що прийшли в англійську мову на той час, відносяться до цих двох сфер діяльності, наприклад: *kreuzer* – «крейцер»; *halt* – «стій!», *lance-knight* – «ландскнехт».

Аналогічна тенденція й у запозичень 17 століття, початок розвитку гірничорудної справи, металургії та мінералогії (*zinc* – «цинк», *bismuth* – «вісмут», *cobalt* – «кобальт», *quartz* – «кварц»).

Терміни в галузі геології та мінералогії продовжували поповнювати лексичний склад англійської мови і в 18 столітті.

У 18 столітті позиції Німеччини на світовій арені ослабли. За свідченнями істориків, «Німеччина була відкинута у своєму розвитку на сто років назад» (Меринг, 1924, с. 285). Оговтавшись від руйнування, у 19 столітті Німеччина знову вийшла на лідируючі позиції в політиці та економіці. У Німеччині активно розвиваються філологічні та природничі науки, внаслідок чого до англійської мови приходять такі терміни: *umlaut* – «умлаут», *vowel shift* – «зсув гласних», *loanword* – «запозичення».

Запозичення, потрапляючи у чужорідні лексико-семантичні умови, проходять різні стадії подальшого розвитку. Результатом такого розвитку стає розширення меж семантики слова.

Таким чином, німецькі запозичення, що функціонують у корпусі англійської мови, можна розділити на такі групи: 1) термінологія: мінералогія та геологія (*quartz* – «кварц», *gangue* – «порода», *feldspar* – «польовий шпат»); музика (*leitmotif* – «лейтмотив», *waltz* – «вальс», *lied* – «пісня»); література (*Sturm und Drang* – «Буря та Натиск», *zeitgeist* – «дух часу»); 2) військова лексика: військові підрозділи (*Luftwaffe* – «військово-повітряні сили ФРН», *Waffen SS Division* – «дивізія військ СС»); 3) продукти харчування: страви та інгредієнти для їх приготування (*kuchen* – «солодкий пиріг», *marzipan* – «марципан», *pretzel* – «крендель»); напої (*eiskaffe* – «кава-глясе (кава з льодом)», *gluehwein* – «глінтвейн»); 4) політика: напрямки політики (*machtpolitik* – «політика диктатури», *ost-politik* – «східна політика»); 5) природа: рослини (*edelweiss* – «едельвейс»); тварини (*dachshund* – «такса», *hamster* – «хом'як»); 6) розмовна лексика (*achtung!* – «увага!» *autobahn* – «автострада», *pez* – «козляча борідка», *schmuck* – «придурок»); 7) географія (*berg* – «гора», *burg* – «замок»); 8) інше (*angst* – «страх», *deutsche mark* – «німецька марка», *diesel* – «дизель», *fest* – «фестиваль»).

Під час процесу запозичення іншомовне слово виконує функцію позначення певної події, предмета чи явища, але згодом запозичені слова виявляють тенденцію до розширення своєї смислової структури. Існує два типи функцій: номінативна (германізм служить лише назвою того чи іншого предмета, явища чи процесу) і актуалізуюча (розширюючи свої смислові можливості, запозичене слово починає зазнавати морфологічних та інших видозмін, тим самим отримуючи інші значення).

1. «*There's limestone and sandstone to the north, but Aswan's bedrock is hornblende granite*» (Sattin Anthony, 2010). У цьому прикладі

слово *hornblende* виконує функцію номінації, будучи назвою гірської породи, і перекладається як «рогова обманка».

2. «*Readers recommend playlist: songs that capture zeitgeist*» (Blair, 2016). В даному випадку слово *zeitgeist* є терміном, що означає сучасність, що виконує актуалізуючу функцію.

Перспектива подальшого дослідження, на наш погляд, полягає у вивченні запозичених лексем із сучасних сфер діяльності людини у словниковий склад сучасної англійської мови.

Список використаних джерел:

- Ахманова, О.С. (1956). *Лексикология английского языка*. Москва: Изд-во литер. на иностр. языках.
- Крысин, Л.П. (2012). *Лексикология современного английского языка: учеб. пособие*. 2-е изд., перераб. Москва: ФЛИНТА: Наука.
- Меринг, Ф. (1924). *История Германии с конца средних веков*. Москва: Красная новь.
- Blair, Scott (2016). Readers recommend playlist: songs that capture zeitgeist. *The Guardian*. Available at: <https://www.theguardian.com/travel/2010/may/09/aswan-egypt-hotels-tours-anthony-sattin>
- Sattin, Anthony (2010). Adventure in Aswan. *The Guardian*. Available at: <https://www.theguardian.com/music/2016/mar/24/readers-recommend-playlist-songs-thatcapture-zeitgeis>